

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 11. decembra 1867. ~

Gospodarske stvari.

Nova angležka pinja.

O pinjah, to je, tistih mašinah, v katerih se sirovo maslo (puter) dela, so „Novice“ že marsikaj govorile.

Danes naznanjamo našim gospodarjem in gospodinjam novo pinjo, na Angležkem po g. Kliftonu iznajdeno, in v razstavah v Londonu 1866. leta in v Parizu letošnjega leta za najboljšo spoznano in s prvo svetinjo obdarovano. Vredna je tedaj ta pinja, o kateri ves svet govori, da se tudi v naših krajih pozna, in to tem več, ker je priprosta kakor igrača, je boljša memo družih, pa tudi ni draga. Take podobe je:

Ta pinja je po čisto novem pravilu narejena, namreč po tem, da se po umetni napravi zrak (luft) v mleko ali smetano goni in ta hitro loči puter od pinjega mleka. Zato se ta pinja imenuje zračna pinja (atmosphärische Buttermaschine).

Narejena je posoda iz močnega pocinjenega železnega plêha brez vsega lesa in ima podobo cilindra (valjarja), v ktere je vtaknjena cev, ktera se gori in doli goni in skozi ktero stopa zrak v pinjo, zato ima cev (ali veslo) zgorej ventil ali zaklopnico.

Ta pinja ima še to posebnost, da ni treba na to čakati, da se na mleku smetana naredi in smetana mete, ampak v njej se že iz sladkega mleka naredi sirovo maslo (puter) — in to v 15, ali, kdor ročno zná ravnati, celo v 10 minutah, iz smetane pa že v 5 minutah ali še pred. Pa še to dobro ima ta pinja, da mleko, ktero ostane po vmetenem sirovem maslu, je še dobro za vsako rabo.

Ker je pinja železna, se dá kaj lahko čediti, in segreje se lahko, da dobí za metenje pripravljeno mleko pravo mero gorkote.

Po takem ima vse dobre lastnosti.

Ker je to gotovo, da na velikih razstavah v Londonu in Parizu je bila spoznana za najboljšo pinjo med vsemi, kar jih je zdaj znanih, smemo tedaj verjeti, da je res kaj posebnega in zato jo naznanjamo našim gospodinjam in gospodarjem.

Na Dunaji se za avstrijske dežele prodaja ta pinja v zalogi F. W. Haardt-a, in kdor je želi, naj se obrne do njega, ki stanuje v ulicah „Opernring Nr. 8.“

Je pa ta pinja razne velikosti in po tej se ravna tudi cena njena — za 2 do 4 bokale mleka (to je pinja Nr. 1 do Nr. 3) veljá 6 gold., Nr. 4 za 5 bokalov 9 gold. 50 kr., Nr. 5 za 6½ bokalov 11 gold., Nr. 6 za 8 bokalov 12 gold. 50 kr., Nr. 7 za 10 bokalov

14 gold., Nr. 8 za 13 bokalov 16 gold. Pa dobijo se tudi še večje po 30, 35, 45, 50 gold.

Kdor jo kupi, dobí tudi bukvice s podukom, kako se rabi. *)

Kaj prav za prav je bolezen svilnih črvičev?

Svilni črviči (židne gosenice) imajo posebno in kužno bolezen, ktera je poslednja leta na milijone pomorila te prekornostne nam živalce. Ni tedaj čuda, da si učeni možje na vso moč prizadevajo izvedeti: kaj neki je ta bolezen in od kodi izvira. Gosp. prof. Haberlandt na učilnici višega kmetijstva v ogerskem Starem gradu (Ung. Altenburg) je marljivo preiskaval bolne svilne črviče in kar je našel, spisal je v posebni knjižici, ki jo je c. kr. ministerstvo kupčijstva ravnokar na svetlo dalo. Jako zanimiva je ta knjižica **) in ker razjasnuje omenjeno kužno bolezen, posneli bomo ž nje poglobitniše reči.

Kužna ta bolezen, ktera je že na milijone svilnih gosenic podavila, ima to znamenje, da život gosenice dobí črne pike, kakor da bi bil s poprom potresen; imenujejo jo zato poprovko. Al ta bolezen ni nič novega; gotovo je, da je od leta 1688. do 1710. po svetu se kot huda kuga prikazovala, potem pa potihnila, pa se spet oglasila v letu 1749. in trajala do 1756. leta; takrat je spet potihnila, da ni bilo 100 let ne sledú ne tirú o njej, — zdaj pa že več let hudo nagaja svilorejcem po vsem svetu.

Preiskaje z drobnogledom, ki povekša vsako stvar 800krat, zapazil je prof. Haberlandt, kar so videli že tudi drugi, v jajčicah pa tudi v životu bolnih gosenic in bolnih metuljev sila veliko zajednih gliv (Schmarotzerpilz) v podobi kroglic (kuglic), to je, okroglih ali okroglopodolgastih celic, ki se plodijo same po sebi, da jih je čedalje več in ves život tako poln, da naposled umoré gosenico. Te kuglice imajo v sredi bolj temno piko, krog in krog pa so svitlejše. Tako drobne pa so te kuglice (microzyma bombycis) v životu gosenčinem, da še le s pomočjo stekla, ki 800krat povekša vsako stvar, se dajo videti. Kar so gobe ali glive v lesu ali na drugih rastlinah, blizo take so tudi te okrogle stvarce, ki se zaredé v jajčicah ali v životu gosenic ali metuljev svilnih.

(Konec prihodnjič.)

*) Nadjamo se, da bode naša kmetijska družba si omislila tako pinjo in da jo potem lahko pogleda, kdor je ne kupi že popred.

**) Neue Beiträge zur Frage über die seuchenartige Krankheit der Seidenraupen, mitgeteilt von Prof. Fried. Haberlandt. Mit einer lithogr. Tafel. Wien bei Carl Gerold 1868.